

INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOLOGIA VALENCIANA

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

**Màster en Assessorament Lingüístic i Cultura Literària: aplicacions al
context valencià**

Guia docent de l'assignatura: Traducció literària

Professor: Josep Marco

1. Dades inicials d'identificació

Nom de l'assignatura:	Traducció literària
Caràcter:	Assignatura obligatòria d'especialitat
Màster:	Màster en Assessorament Lingüístic i Cultura Literària: aplicacions al context valencià
Bloc troncal (primer any) o mòdul d'especialització (segon any):	Mòdul d'especialització: Assessorament Lingüístic i Cultura Literària en empreses editorials i de traducció especialitzada
Institució:	Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana
Professor responsable i institució:	Josep Marco Borillo Universitat Jaume I – Facultat de Ciències Humanes i Socials – Departament de Traducció i Comunicació – Av. Sos Baynat s/n – 12071 Castelló Adreça electrònica: jmarco@trad.uji.es Telèfon: 964 729766

2. Introducció a l'assignatura

Nom de l'assignatura:	Traducció literària
Caràcter:	Assignatura obligatòria d'especialitat
Bloc:	Mòdul d'especialització: Assessorament Lingüístic i Cultura Literària en empreses editorials i de traducció especialitzada
Professor responsable:	Josep Marco

Aquesta assignatura pretén introduir els estudiants del màster en la pràctica i l'estudi de la traducció literària en general i, més particularment, de la traducció literària al català. Es partirà sovint de textos concrets (tant originals com traduïts) a fi d'identificar problemes que sorgeixen en la tasca del traductor literari i de valorar-ne les solucions. En un segon estadi es traduiran passatges d'obres literàries, per tal de dur a la pràctica les qüestions vistes en la fase d'anàlisi. Caldrà valorar la composició del grup pel que fa al coneixement de llengües estrangeres i el nivell d'aquest coneixement. En principi, les llengües de treball són l'anglès com a llengua origen i el català com a llengua meta, però podria donar-se cobertura a algunes altres llengües estrangeres si els coneixements d'anglès d'algun estudiant són insuficients.

L'assignatura pretén donar una visió general de la traducció literària entesa com a activitat professional inserida en un context social i cultural. Això comporta tenir en compte les forces de tota mena (econòmiques, ideològiques, institucionals) que hi concorren. D'una altra banda, cal considerar que la literatura traduïda forma part del sistema literari general, per la qual cosa cal tenir en compte quin és el lloc que ocupa en aquest sistema, quins models de llengua afavoreix, quina ha estat l'evolució d'aquests models de llengua, quina relació estableix amb d'altres sistemes literaris, quina és la distribució per gèneres, etc. En tercer lloc, la pràctica de la traducció literària gravita a l'entorn d'una sèrie de problemes que li són propis o, si més no, s'hi donen en major mesura que en d'altres modalitats de traducció. Finalment, l'assignatura farà un repàs, ni que siga a grans trets, dels principals enfocaments teòrics que, en el si de la traductologia, s'ocupen de la traducció literària.

3. Volum de treball

Assignatura: 3 crèdits

Assistència a classes teòriques	12
Assistència a classes pràctiques	8
Preparació classes teòriques	5
Preparació classes pràctiques	15
Preparació treballs classes teòriques	15
Preparació treballs classes pràctiques	5
Realització del treball conjunt del bloc de recursos per a la traducció	5
Assistència a tutories	4
Assistència a seminaris i activitats	6
TOTAL VOLUM DE TREBALL	75

4. Objectius generals

Assignatura:

Els objectius d'aquesta assignatura són els següents:

- Conèixer el context professional en què es desenvolupa la traducció literària com a activitat, amb especial incidència sobre l'àmbit catalanoparlant: editorials, contractes, tarifes, associacions de traductors, etc.
- Familiaritzar-se amb la relació entre literatura traduïda i literatura no traduïda en el si del sistema literari en relació amb aspectes com: models de llengua, gèneres, tipus de públic lector, etc.
- Saber solucionar en la pràctica els problemes propis de la traducció literària: referents culturals, variació lingüística (registres i dialectes), llenguatge figurat, jocs de paraules, convencions ortotipogràfiques, estil, convencions de gènere, etc.
- Familiaritzar-se amb els diferents encàrrecs de traducció de què poden ser objecte les obres literàries: la traducció íntegra, la traducció simplificada i/o abreujada (en funció del destinatari), l'adaptació, la versió lliure, l'edició crítica o filològica, etc.
- Familiaritzar-se amb els principals corrents o enfocaments teòrics del camp de la traductologia que donen compte de la traducció literària.

5. Continguts

Assignatura:

Els continguts d'aquesta assignatura són:

- Informació sobre l'activitat professional: editorials, col·leccions, contractes, drets d'autor, associacions de traductors.
- El concepte de sistema literari i de norma; el concepte de literatura traduïda i la interrelació que estableix amb el sistema literari general.
- La noció de model de llengua (o norma estilística), les seues implicacions generals i particulars, l'evolució dels models de llengua literària de les traduccions al català.
- La permeabilitat dels sistemes literaris: importacions i exportacions. El prestigi com a factor determinant en les relacions entre cultures.
- La noció de problema de traducció i els problemes principals amb què s'acara el traductor literari.
- La noció de tipus de solució o tècnica de traducció i les tècniques disponibles per a cada problema.
- Els gèneres de la literatura traduïda i les seues característiques específiques.

- Els encàrrecs de traducció: tipus, restriccions que imposen, relacions que estableixen amb el públic lector.
- La pràctica de la traducció literària en relació amb els problemes esmentats, els gèneres on s'encabeixen els textos i els possibles encàrrecs.
- Els enfocaments teòrics en traductologia que aborden la qüestió de la traducció literària.

6. Destreses

Assignatura: *Traducció literària*

Les finalitats de l'assignatura poden resumir-se en els punts següents:

- a) que l'estudiant siga capaç de comprendre els mecanismes tant externs com interns que condicionen el funcionament de la traducció literària en tant que activitat professional, d'una banda, i socioliterària;
- b) que l'estudiant siga capaç de resoldre en la pràctica els problemes més habituals que planteja la traducció de textos literaris.

Això pot desglossar-se en les següents destreses bàsiques:

- Analitzar el panorama editorial en llengua catalana pel que fa a la traducció d'obres literàries i comprendre'n millor l'aportació i el pes específic.
- Copsar allò que té d'específic la llengua literària de les traduccions, així com adonar-se del fet que els models de llengua literària canvien. La radiografia resultant d'aquesta mena d'anàlisi pot ser aplicable a la feina en l'àmbit editorial, ja siga com a corrector / revisor, lector o traductor.
- Analitzar els aspectes problemàtics de les traduccions.
- Desenvolupar la creativitat, ja que tot sovint la solució als problemes de la traducció literària no serà, ni de bon tros, un procés automàtic i irreflexiu. Ben al contrari, tot sovint cal activar el màxim de recursos cognitius a l'abast del traductor per a arribar a una solució satisfactòria.
- Discernir entre diferents encàrrecs de traducció també fomenta la capacitat crítica, ja que posa de manifest que les decisions del traductor no són correctes o incorrectes fora de context, sinó més o menys adequades en funció de les característiques de l'encàrrec.

7. Actituds i habilitats socials

Assignatura: *Traducció literària*

Les habilitats socials que aquesta assignatura pot desenvolupar de manera preferent són les següents:

- Capacitat de treball en un equip interdisciplinari. La producció d'un llibre traduït és una tasca col·lectiva on participa el traductor però també el corrector, l'editor, etc. Aquesta capacitat comporta no només la necessitat de sumar esforços, sinó també la de saber defensar els punts de vista propis, saber negociar.
- Preocupació per la qualitat. La finalitat última de tots els agents implicats en la producció d'un llibre traduït, siga quin siga el seu perfil professional, és traure al mercat un producte cultural ben fet.

8. Temari

Assignatura:		
	Tema	Hores presencials
1.	El context professional de la traducció literària al català. 1.1. Qui publica: editorials, col·leccions 1.2. Les condicions de treball: drets d'autor, contractes, tarifes. 1.3. El traductor com a ésser social: les associacions professionals.	1
2.	El context literari de la traducció literària al català. 1.1. La literatura traduïda i el seu lloc dins del sistema literari. 1.2. Els models de llengua de la literatura traduïda al català: visió sincrònica i diacrònica. 1.3. Les relacions entre sistemes literaris.	4
3.	Problemes i tipus de solució en traducció literària. 3.1. Les nocions de problema i de tècnica. 3.2. Els problemes més típics de la traducció literària. Els referents culturals. La variació lingüística: registres i dialectes. El llenguatge figurat. Els jocs de paraules. L'estil. Les convencions ortotipogràfiques.	7
4.	Gèneres literaris i traducció. 4.1. Els gèneres narratius: especificitats i implicacions per a la traducció. 4.2. Els gèneres teatrals: especificitats i implicacions per a la traducció. 4.3. Els gèneres poètics: especificitats i implicacions per a la traducció. 4.4. La literatura infantil i juvenil: especificitats i implicacions per a la traducció.	4
5.	L'encàrrec de traducció. 5.1. La traducció homofuncional. 5.2. La traducció heterofuncional: la traducció simplificada i/o abreujada, l'adaptació, la versió lliure, l'edició crítica o filològica.	1
6.	Els estudis sobre la traducció literària. 6.1. Els estudis tradicionals. 6.2. La teoria dels polisistemes o escola de la manipulació. 6.3. Altres enfocaments d'arrel cultural: postcolonialisme, feminisme, postmodernisme. 6.4. Els estudis de traducció basats en corpus.	3

9. Bibliografia i altres recursos

a) Bibliografia bàsica

AINAUD, Jordi; ESPUNYA, Anna i Dídac PUJOL (2003): *Manual de traducció anglès-català*, Vic, Eumo.

HURTADO ALBIR, Amparo (2001): *Traducción y traductología. Introducción a la traductología*, Madrid, Cátedra.

MARCO, Josep (2002): *El fil d'Ariadna. Anàlisi estilística i traducció literària*, Vic, Eumo.

b) Bibliografia complementària

BAKER, Mona (1992): *In Other Words*, Londres, Routledge.

BAKER, Mona (1993): «Corpus Linguistics and Translation Studies – Implications and Applications», en BAKER, Mona; FRANCIS, Gill i Elena TOGNINI-BONELLI (eds.) (1993), pp. 233-250.

BAKER, Mona; FRANCIS, Gill i Elena TOGNINI-BONELLI (eds.) (1993): *Text and Technology. In Honour of John Sinclair*, Amsterdam i Filadèlfia, John Benjamins.

HATIM, Basil i Ian MASON (1990): *Discourse and the Translator*, Londres, Longman.

HERMANS, Theo (1999): *Translation in Systems. Descriptive and System-oriented Approaches Explained*, Manchester, St. Jerome.

HERMANS, Theo (ed.) (1985): *The Manipulation of Literature. Studies in Literary Translation*, Londres, Croom Helm.

LEFEVERE, André (1992a): *Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame*, Londres, Routledge.

TOURY, Gideon (1995): *Descriptive Translation Studies and Beyond*, Amsterdam i Filadèlfia, John Benjamins.

10. Coneixements previs

Assignatura: Traducció literària

Els coneixements previs requerits per l'assignatura podrien enunciar-se així:

- Un coneixement suficient d'una llengua estrangera (preferentment, l'anglès) i un domini actiu ric i variat de la pròpia, el català.
- Una certa familiaritat amb el concepte de model de llengua.
- Un cert coneixement de com han evolucionat els models de llengua en català al llarg dels darrers cent anys, aproximadament.
- De manera opcional, algun coneixement o experiència prèvia en el camp de la traducció. No és que siga absolutament imprescindible, però convindria molt que l'estudiant, en algun moment de la seua formació, haguera tingut l'oportunitat d'enfrontar-se a la traducció en algun dels seus vessants, ja siga en un àmbit professional o acadèmic, ja que hi ha problemes de contrast interlingüístic, per exemple, que subjauen a moltes qüestions de traducció, literària o no.

11. Metodologia

Assignatura: Traducció literària

Les 12 hores de classe teòrica es dedicaran a:

- a) la presentació i il·lustració per part del professor de les diferents nocions que articulen el temari: context professional, model de llengua, sistema literari, problema de traducció, tècnica de traducció, gènere, encàrrec, etc. També s'explicaran, en l'apartat corresponent, els principals corrents teòrics que han estudiat la traducció literària;
- b) el treball en grup per part dels estudiants, que girarà a l'entorn de textos teòrics o de passatges per analitzar i/o traduir;
- c) les discussions, més o menys pautades, que seran guiades pel professor i en les quals intervindran de vegades tots els estudiants, altres vegades només els portaveus dels grups.

Les 8 hores de classe pràctica es dedicaran a la correcció col·lectiva de les traduccions que els estudiants hauran realitzat pel seu compte (preparació de les classes pràctiques).

Les 5 hores de preparació de les classes teòriques es dedicaran a la lectura d'articles molt puntuals relacionats amb:

- a) els models de llengua de les traduccions al català;
- b) problemes / tècniques de traducció.

Les 15 hores de preparació de les classes pràctiques es dedicaran a traduir els passatges assignats pel professor. Seran passatges d'obres literàries, normalment en anglés, i serviran per a il·lustrar problemes de traducció, aspectes específics d'un gènere literari o diferents encàrrecs de traducció.

Les 15 hores de preparació de treballs de les classes teòriques es dedicaran a la realització de tasques d'anàlisi textual en relació amb qüestions com les següents:

- a) els models de llengua de les traduccions al català;
- b) problemes / tècniques de traducció.

Es tractarà d'estudis de cas en què s'acaren dues o més traduccions o un original i una o més traduccions d'aquest original.

Les 5 hores de preparació de treballs de les classes pràctiques es dedicaran a la realització d'una traducció d'unes 600 paraules que cada estudiant haurà de preparar individualment i de lliurar de manera obligatòria.

Es dedicaran 5 hores (més les hores que es contempen en altres assignatures del mateix bloc que aquesta) a la realització d'un treball conjunt del bloc de recursos per a la traducció. Aquest treball servirà per a avaluar transversalment les diferents matèries que integren el bloc, a fi que no s'atomitze i es disperse l'avaluació amb perjudici dels estudiants.

Les 4 hores d'assistència a tutories es dedicaran a explicar el funcionament de l'assignatura, a comentar la bibliografia i a explicar el funcionament de l'Aula Virtual.

Hi haurà 6 hores d'assistència a seminaris i activitats programats pel màster en el seu conjunt.

12. Avaluació de l'aprenentatge

Assignatura: Traducció literària

Les eines d'avaluació de l'assignatura ja s'han esmentat en l'apartat de metodologia. Tot seguit se'n fa un llistat amb indicació del valor relatiu de cada ítem en el conjunt de l'assignatura.

- Un treball conjunt del bloc d'assignatures de recursos per a la traducció. Aquest treball servirà, com ja s'ha apuntat més amunt, per a avaluar transversalment les matèries del bloc i tindrà un valor del 50% de la nota d'aquesta assignatura.

- Una traducció d'un passatge d'una obra literària a elegir entre tres que es proposaran. Es tractarà de fragments de relats breus que es posaran a disposició dels estudiants en la tutoria col·lectiva de principi de curs. La data de lliurament també es fixarà en aquesta tutoria. Aquesta traducció és obligatòria per a tots els estudiants matriculats en l'assignatura i tindrà un valor del 25% de la nota.
- El seguiment i realització de forma regular de les tasques de traducció i anàlisi textual que es proposaran a classe. Aquestes tasques, en el seu conjunt, constituïran una mena d'avaluació contínua i representaran el 25% de la nota.